

PraGraM

Právní Gramotnost v Medicíně

WWW.USL.UPOLCZ

Název projektu: **Právní gramotnost v medicíně (PraGraM)**

Registrační číslo: **CZ.1.07/2.2.00/28.0152**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

RODINNÉ PRÁVO PRO LÉKAŘE

JUDr. Petra Jakešová, Ph.D.

JUDr. Petr Langer, Ph.D., LL.M.

Olomouc, 2013

Obsah

1.	Určování mateřství a asistovaná reprodukce	7
1.1.	Stručný úvod do tématu	7
1.2.	Otázky k procvičení celé materie první kapitoly	8
1.3.	Judikatura (k vymezení pojmu asistované reprodukce):	9
1.4.	Vybraná ustanovení Úmluvy o právech dítěte:	10
2.	Náhradní mateřství	18
2.1.	Stručný úvod do tématu	18
2.2.	Otázky k procvičení celé materie druhé kapitoly	18
3.	Určování mateřství a asistovaná reprodukce	41
3.1.	Stručný úvod do tématu	41
3.2.	Otázky k procvičení celé materie třetí kapitoly	41
3.3.	Judikatura (k pojmu osvojení)	42
4.	Určování Otcovství, Popření otcovství	43
4.1.	Stručný úvod do tématu	43
4.2.	Otázky k procvičení celé materie čtvrté kapitoly	43
4.3.	Judikatura (pojmu určení, popření otcovství)	44
5.	Ochrana života nenarozeného dítěte, umělé přerušování těhotenství	45
5.1.	Stručný úvod do tématu	45
5.2.	Otázky k procvičení celé materie páté kapitoly	45

1. URČOVÁNÍ MATEŘSTVÍ A ASISTOVANÁ REPRODUKCE

1.1. Stručný úvod do tématu

První část pracovního sešitu si klade za cíl bližší seznámení s právním pojmem určování mateřství a skrze něj i s právním pojmem asistované reprodukce.

Občanský zákoník jako základní soukromoprávní předpis upravující rodinněprávní vztahy stanoví, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila. Vychází tak ze staré římské zásady, že matka je vždy jistá.

Nicméně i za této situace vznikají případy tzv. *sporného mateřství*. Příkladem sporného mateřství mohou být např. děti narozené z matek, které rodily mimo zdravotnická zařízení, tedy tzv. domácím porodem. V případě domácího porodu je alespoň jeden z rodičů povinen oznámit příslušnému matričnímu úřadu narození dítěte. Tuto povinnost má případně i každá osoba, která se o narození dítěte dozvěděla, pokud nedojde k oznámení této skutečnosti rodiči dítěte.

Dalším případem, u něhož mohou být pochyby, kdo je biologickou matkou dítěte, jsou děti nalezené. Zde patří i kategorie dětí, které byly uloženy do tzv. babyboxu. V těchto případech není otec, ani matka dítěte známa. Pohlaví dítěte je tak nutné zjistit v rámci prohlídky lékařem, který rovněž stanoví přibližné stáří dítěte, resp. přibližný den jeho narození. Jméno a příjmení dítěte následně určí soud.

Dalším z případů sporného mateřství může být situace, kdy dojde k záměně dětí ve zdravotnickém zařízení, matka pak po nějakou dobu nevychovává své vlastní biologické dítě. V neposlední řadě se může jednat o případ, kdy matka, zpravidla cizinka, porodí pod cizí identitou, např. z důvodu, že v České republice si nehradí zdravotní pojištění. Právní matkou dítěte se pak stane žena, jejíž doklady biologická matka předložila.

S otázkou porodu pod cizí identitou vzdáleně souvisí i problematika tzv. utajených porodů, která však není regulována soukromoprávní úpravou občanského zákoníku, ale veřejnoprávní úpravou zákona o zdravotních službách. V případě utajeného porodu vede zdravotnické zařízení osobní údaje ženy odděleně od její zdravotnické dokumentace, kdy po ukončení porodu se tyto údaje do zdravotnické dokumentace ženy doplní a zdravotnická dokumentace je zdravotnickým zařízením zapečetěna. O otevření zdravotnické dokumentace pak může rozhodnout pouze soud, bohužel však žádný právní předpis nestanoví, o které situaci se jedná. Matce rodící s utajenou totožností samozřejmě vzniká k dítěti rodičovská odpovědnost, která může zaniknout až v případě nezrušitelného osvojení. V případě porodu s utajenou totožností matky nejsou nijak chráněna práva muže, který není manželem matky.

Problematika určování mateřství je rovněž spojována s otázkou tzv. *náhradního mateřství a asistované reprodukce*. Z právního hlediska je nutné rozlišovat mezi pojmy *asistovaná reprodukce a umělé oplodnění*, kdy tyto jsou vymezeny veřejnoprávní úpravou zákona

o specifických zdravotních službách. Zákon o specifických zdravotních službách pak v této souvislosti upravuje i *zvláštní formu informovaného souhlasu*, který musí učinit neplodný pár. S otázkou asistované reprodukce vyvstává rovněž otázka právního postavení lidských zárodečných buněk a lidského embrya

1.2. Otázky k procvičení celé materie první kapitoly

Za použití znalostí z učebního textu Právní propedeutiky a z učebního textu Rodinné právo pro lékaře odpovězte na níže uvedené dotazy.

1. *Zdůvodněte, zda je rodinné právo právem veřejným nebo právem soukromým.*
2. *Je rodinné právo upraveno převážně kogentními nebo dispozitivními normami?*
3. *Definujte předmět právní úpravy rodinného práva.*
4. *Pojmenujte hmotněprávní a procesněprávní prameny rodinného práva.*
5. *Které oblasti rodinného práva spadají do předmětu úpravy tzv. medicínského práva?*
6. *Které právní předpisy upravují problematiku související s otázkou tzv. sporného mateřství? Je právní úprava této oblasti jednotná?*
7. *Uveďte, který právní předpis upravuje obecně problematiku informovaného souhlasu a vymezte náležitosti informovaného souhlasu.*
8. *Který právní předpis upravuje zvláštní formu informovaného souhlasu u asistované reprodukce?*
9. *Má odložení dítěte do tzv. babyboxu trestněprávní následky?*
10. *Uveďte příklad, kdy žena může porodit nikoli pod svou vlastní identitou.*
11. *Jsou v České republice legální tzv. domácí porody?*
12. *Jak je případně nahlíženo na pochybení porodní asistentky v případě domácího porodu?*
13. *Které úkony provádí v souvislosti s narozením dítěte matriční úřad?*
14. *Znáte název právního předpisu, který upravuje činnost matričních úřadů?*
15. *Definujte vzájemný vztah asistované reprodukce a umělého oplodnění*
16. *Kdo se v případě umělého oplodnění nemůže stát dárcem zárodečných buněk?*

17. *Jaký je osud nadbytečných lidských embryí vytvořených ve prospěch neplodného páru?*
18. *Je právním předpisem regulováno, kolik embryí může být přeneseno do těla ženy?*
19. *Co rozumíme právem na tělesnou integritu a které právní předpisy toto právo upravují?*
20. *Jsou zárodečné buňky pod ochranou práva na tělesnou integritu?*
21. *Jaká je poskytována právní ochrana lidskému embryu?*
22. *Na základě kterého právního jednání neplodného páru bude ženě provedeno umělé oplodnění?*
23. *Co je obsahem informovaného souhlasu u asistované reprodukce?*
24. *Je možné dárce lidských zárodečných buněk nějak finančně motivovat?*
25. *U kterých osob musí zdravotnické zařízení zabezpečit anonymitu osob v souvislosti s asistovanou reprodukcí?*
26. *Mohou asistovanou reprodukci provádět všechna zdravotnická zařízení?*
27. *Je možné použít asistovanou reprodukci za účelem zjištění pohlaví budoucího dítěte?*
28. *Jak nahlížíte na porod s utajením totožnosti matky ve vztahu k právům dítěte?*
29. *Může o porod s utajením své totožnosti požádat vdaná žena?*
30. *V případě, že se dítě nenarodilo ve zdravotnickém zařízení a matce nebyla po porodu poskytnuta zdravotní péče, je nepochybně sporné, zda je konkrétní žena matkou dítěte. Co byste tedy v tomto případě poradili matrikáři před provedením zápisu rodičovství do matriky?*
31. *Jakým způsobem má postupovat biologická matka dítěte, jejíž dítě bylo v porodnici zaměněno?*
32. *Jaké povinnosti má lékař, který jako první poskytl při porodu nebo po porodu zdravotní péči matce dítěte?*

1.3. Judikatura (k vymezení pojmu asistované reprodukce):

Výběr NS 2975/2012: V případě, že asistované reprodukce byla poskytnuta na žádost nesezdanému páru, ačkoliv právní předpisy České republiky, upravují pouze asistovanou reprodukci manželů, nelze dospět k názoru, že poskytovatel asistované reprodukce porušil právní povinnost, neboť zákon neupravuje žádné restriktce, a nelze tudíž vyvodit zákaz asistované reprodukce nesezdaným pářům.

Soudní dvůr EU, C-34/10, OR 1/2012: Právo Unie vylučuje každou možnost patentovatelnosti, pokud by tím mohlo být narušeno respektování lidské důstojnosti. V tomto smyslu je každé lidské vajíčko od stadia svého oplodnění považováno za lidské embryo. Stejná kvalifikace platí i pro neoplozené lidské vajíčko, do kterého bylo implantováno buněčné jádro ze zralé lidské buňky a pro neoplozené lidské vajíčko, které bylo partenogenezí stimulováno k dělení a dalšímu vývoji.

1.4. Vybraná ustanovení Úmluvy o právech dítěte:

Po prostudování níže uvedených ustanovení Úmluvy o právech dítěte odpovězte na následující dotazy.

1. *Zaručuje článek 6 Úmluvy ochranu nenarozenému dítěti?*
2. *Je v České republice zaručeno každému dítěti právo znát své rodiče tak, jak to presumuje článek 7 Úmluvy?*
3. *Může se dítě na základě článku 12 Úmluvy vyjadřovat k otázkám svého zdravotního stavu a léčby?*
4. *Jaká práva Úmluva zaručuje postiženým dětem dle článku 26 Úmluvy?*
5. *Co rozumíte právem dítěte na dosažení nejvýše dosažitelné úrovně zdravotního stavu dle článku 24 Úmluvy?*

Úmluva o právech dítěte – anglické a české znění

Article 6

1. *States Parties recognize that every child has the inherent right to life.*
2. *States Parties shall ensure to the maximum extent possible the survival and development of the child.*

Článek 6

1. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají, že každé dítě má přirozené právo na život.*
2. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte.*

Article 7

1. *The child shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality and, as far as possible, the right to know and be cared for by his or her parents.*

Článek 7

1. *Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud to je možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.*

Article 8

1. *States Parties undertake to respect the right of the child to preserve his or her identity, including nationality, name and family relations as recognized by law without unlawful interference.*

2. *Where a child is illegally deprived of some or all of the elements of his or her identity, States Parties shall provide appropriate assistance and protection, with a view to speedily reestablishing his or her identity.*

Článek 8

1. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují respektovat právo dítěte na zachování jeho totožnosti, včetně státní příslušnosti, jména a rodinných svazků v souladu se zákonem a s vyloučením nezákonných zásahů.*

2. *Je-li dítě protizákonně částečně nebo zcela zbaveno své totožnosti, zabezpečí mu státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, potřebnou pomoc a ochranu pro její urychlené obnovení.*

Article 9

1. *States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. Such determination may be necessary in a particular case such as one involving abuse or neglect of the child by the parents, or one where the parents are living separately and a decision must be made as to the child's place of residence.*

2. *In any proceedings pursuant to paragraph 1 of the present article, all interested parties shall be given an opportunity to participate in the proceedings and make their views known.*

3. States Parties shall respect the right of the child who is separated from one or both parents to maintain personal relations and direct contact with both parents on a regular basis, except if it is contrary to the child's best interests.

4. Where such separation results from any action initiated by a State Party, such as the detention, imprisonment, exile, deportation or death (including death arising from any cause while the person is in the custody of the State) of one or both parents or of the child, that State Party shall, upon request, provide the parents, the child or, if appropriate, another member of the family with the essential information concerning the whereabouts of the absent member(s) of the family unless the provision of the information would be detrimental to the well-being of the child. States Parties shall further ensure that the submission of such a request shall of itself entail no adverse consequences for the person(s) concerned.

Článek 9

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.

2. V jakémkoli řízení podle odstavce 1 se poskytuje všem dotčeným stranám možnost zúčastnit se řízení a sdělit svoje stanoviska.

3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.

4. Jestliže oddělení dítěte od rodičů je důsledkem jakéhokoli postupu státu, který je smluvní stranou úmluvy, jako je vazba, uvěznění, vypovězení, deportace nebo smrt (včetně smrti, která nastala z jakékoli příčiny v době, kdy dotyčná osoba byla v opatrování státu) jednoho nebo obou rodičů dítěte, tento stát, který je smluvní stranou úmluvy, na požádání poskytne rodičům, dítěti, nebo případně jinému členu rodiny nezbytné informace o místě pobytu nepřítomného (nepřítomných) člena (členů) rodiny, ledaže by poskytnutí takové informace odporovalo zájmu dítěte. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, kromě toho zabezpečí, aby podání takové žádosti samo o sobě nemělo žádné nepříznivé důsledky pro dotčenou osobu (dotčené osoby).

Article 12

- 1. States Parties shall assure to the child who is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.*
- 2. For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law.*

Článek 12

- 1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.*
- 2. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.*

Article 16

- 1. No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.*
- 2. The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks.*

Článek 16

- 1. Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst.*
- 2. Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.*

Article 23

- 1. States Parties recognize that a mentally or physically disabled child should enjoy a full and decent life, in conditions which ensure dignity, promote self-reliance, and facilitate the child's active participation in the community.*

2. States Parties recognize the right of the disabled child to special care and shall encourage and ensure the extension, subject to available resources, to the eligible child and those responsible for his or her care, of assistance for which application is made and which is appropriate to the child's condition and to the circumstances of the parents or others caring for the child.

3. Recognizing the special needs of a disabled child, assistance extended in accordance with paragraph 2 of the present article shall be provided free of charge, whenever possible, taking into account the financial resources of the parents or others caring for the child, and shall be designed to ensure that the disabled child has effective access to and receives education, training, health care services, rehabilitation services, preparation for employment and recreation opportunities in a manner conducive to the child's achieving the fullest possible social integration and individual development, including his or her cultural and spiritual development. States Parties shall promote, in the spirit of international cooperation, the exchange of appropriate information in the field of preventive health care and of medical, psychological and functional treatment of disabled children, including dissemination of and access to information concerning methods of rehabilitation, education and vocational services, with the aim of enabling States Parties to improve their capabilities and skills and to widen their experience in these areas. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

Článek 23

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají, že duševně nebo tělesně postižené dítě má požívat plného a řádného života v podmínkách zabezpečujících důstojnost, podporujících sebedůvěru a umožňujících aktivní účast dítěte ve společnosti.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo postiženého dítěte na zvláštní péči, v závislosti na rozsahu existujících zdrojů podporují a zabezpečují oprávněnému dítěti a osobám, které se o ně starají, požadovanou pomoc odpovídající stavu dítěte a situaci rodičů nebo jiných osob, které o dítě pečují.

3. Uznávající zvláštní potřeby postiženého dítěte se pomoc v souladu s odstavcem 2 poskytuje podle možností bezplatně, s ohledem na finanční zdroje rodičů nebo jiných osob, které se o dítě starají, a je třeba k zabezpečení účinného přístupu postiženého dítěte ke vzdělání, profesionální přípravě, zdravotní péči, rehabilitační péči, přípravě pro zaměstnání a odpočinku, a to způsobem vedoucím k dosažení co největšího zapojení dítěte do společnosti a co nejvyššího stupně rozvoje jeho osobnosti, včetně jeho kulturního a duchovního rozvoje.

4. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, v duchu mezinárodní spolupráce podporují výměnu odpovídajících informací v oblasti preventivní zdravotní péče a medicínského, psychologického a funkčního léčení v případě postižených dětí, včetně rozšiřování a přístupu k informacím týkajícím se metod rehabilitační výchovy a profesionální přípravy k tomu, aby státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, mohly zlepšovat své možnosti a znalosti a prohloubit tak své zkušenosti v těchto oblastech. V tomto směru se bere zvláštní ohled na potřeby rozvojových zemí.

Article 24

1. *States Parties recognize the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health and to facilities for the treatment of illness and rehabilitation of health. States Parties shall strive to ensure that no child is deprived of his or her right of access to such health care services.*
2. *States Parties shall pursue full implementation of this right and, in particular, shall take appropriate measures:*
 - (a) *To diminish infant and child mortality;*
 - (b) *To ensure the provision of necessary medical assistance and health care to all children with emphasis on the development of primary health care;*
 - (c) *To combat disease and malnutrition including within the framework of primary health care, through inter alia the application of readily available technology and through the provision of adequate nutritious*
(d) foods and clean drinking water, taking into consideration the dangers and risks of environmental pollution;
 - (e) *To ensure appropriate pre-natal and post-natal health care for mothers;*
 - (f) *To ensure that all segments of society, in particular parents and children, are informed, have access to education and are supported in the use of basic knowledge of child health and nutrition, the advantages of breast-feeding, hygiene and environmental sanitation and the prevention of accidents;*
 - (g) *To develop preventive health care, guidance for parents and family planning education and services.*
3. *States Parties shall take all effective and appropriate measures with a view to abolishing traditional practises prejudicial to the health of children.*
4. *States Parties undertake to promote and encourage international cooperation with a view to achieving progressively the full realization of the right recognized in the present article. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.*

Článek 24

1. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na dosažení nejméně*

dosažitelné úrovně zdravotního stavu a na využívání léčebných a rehabilitačních zařízení. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilují o zabezpečení toho, aby žádné dítě nebylo zbaveno svého práva na přístup k takovým zdravotnickým službám.

2. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, sledují plné uskutečňování tohoto práva a zejména činí potřebná opatření:*

a) *ke snižování kojenecké a dětské úmrtnosti;*

b) *k zajištění nezbytné lékařské pomoci a zdravotní péče pro všechny děti s důrazem na rozvoj základní lékařské péče;*

c) *k potírání nemocí a podvýživy též v rámci základní lékařské péče, mimo jiného také využíváním snadno dostupné technologie a poskytováním dostatečně výživné stravy a čisté pitné vody, přičemž se bere ohled na nebezpečí a rizika znečištění životního prostředí;*

d) *k poskytnutí odpovídající péče matkám před i po porodu;*

e) *k zabezpečení toho, aby všechny složky společnosti, zejména rodiče a děti, byly informovány o zdraví a výživě dětí, přednostech kojení, hygieně, sanitárních podmínkách prostředí dětí i o předcházení nešťastným případům, a aby měly přístup ke vzdělání a byly podporovány při využívání těchto základních znalostí;*

f) *k rozvoji osvěty a služeb v oblasti preventivní zdravotní péče, poradenské služby pro rodiče a výchovy k plánovanému rodičovství.*

3. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna účinná a nutná opatření k odstranění všech tradičních praktik škodících zdraví dětí.*

4. *Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují podporovat mezinárodní*

spolupráci pro postupné dosažení plného uskutečňování práva uznaného v tomto článku. V této souvislosti se bere zvláštní zřetel na potřeby rozvojových zemí.

Article 25

States Parties recognize the right of a child who has been placed by the competent authorities for the purposes of care, protection or treatment of his or her physical or mental health, to a periodic review of the treatment provided to the child and all other circumstances relevant to his or her placement.

Článek 25

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte, které bylo svěřeno

příslušnými orgány do péče, ochrany nebo léčení tělesného či duševního zdraví náhradnímu zařízení, na pravidelné hodnocení zacházení s dítětem a všech dalších okolností spojených s jeho umístěním.

2. NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ

2.1. Stručný úvod do tématu

Náhradním mateřstvím se zjednodušeně pojmenovává situace, kdy je žena oplodněna a později porodí dítě, které následně předá neplodnému páru, který poskytl zárodečné buňky. Neplodný pár se pak stane právními rodiči skrze právní institut nezrušitelného osvojení.

Otázka náhradního mateřství z pohledu práva je spjata s existencí smlouvy o surogačním (surogátním) mateřství a otázkou kompenzací nákladů, které se poskytují ženě, která dítě odnosi a porodí. Případná smlouva mezi neplodným párem a náhradní matkou o tom, že matkou dítěte se stane žena, která dítě neporodila, může být z různých právních důvodů považována za neplatnou.

Na rozdíl od České republiky je v zahraničí náhradní mateřství právně regulováno – v USA je dovoleno oficiálně, a to i za úplatu, ve Velké Británii je náhradní mateřství umožněno, nicméně ne za finanční úplatu, ale matce se kompenzují pouze náklady spojené s těhotenstvím. Na Slovensku jsou veškeré dohody, které by byly v jakémkoli rozporu se zásadou, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila, neplatné.

2.2. Otázky k procvičení celé materie druhé kapitoly

Za použití znalostí z učebního textu Rodinné právo pro lékaře odpovězte na níže uvedené dotazy.

1. *Definujte náhradní mateřství a vymezte jeho dva základní typy.*
2. *Od které doby český právní řád upravuje náhradní mateřství?*
3. *Uveďte témata, které by měla smlouva o surogačním mateřství dle vašeho názoru obsahovat.*
4. *Z jakých důvodů může být smlouva o surogačním mateřství prohlášena za neplatnou?*
5. *Srovnejte případ Baby M. s případem Malahoff vs. Stiver.*
6. *Který právní předpis upravuje náhradní mateřství?*
7. *Jak byste rozhodli Vy v případě Evans vs. Spojené království? Zdůvodněte.*

8. *Na základě prostudování skutkové podstaty § 169 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, se pokuste odpovědět na otázku, zda náhradní mateřství za úplatu může být trestné.*

§ 169

Svěření dítěte do moci jiného

- (1) Kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce nebo pro jiný obdobný účel, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
 - b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
 - c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo
 - d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
- (3) Odnětím svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt,
 - b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo
 - c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

9. *Na základě prostudování jednoho z ustanovení Úmluvy o lidských právech a biomedicíně zdůvodněte, zda přijetí finanční částky náhradní matkou za odnošení dítěte je v souladu s právním řádem České republiky.*

Článek 21 - Zákaz finančního prospěchu

Lidské tělo a jeho části nesmí být jako takové zdrojem finančního prospěchu.

10. *Na základě článku 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte odpovězte otázku, zda jsou tímto článkem chráněna práva biologických nebo právních rodičů.*

Článek 9

1. Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.

11. *Zamyslete se, jakým způsobem byste jako soudci rozhodli v níže uvedeném případě.*

Žena ve věku 21 let, která byla počata prostřednictvím spermatu anonymního dárce, se obrátí na soud z důvodu, že se před čtyřmi lety dozvěděla, že otec, který ji vychovával, není jejím biologickým otcem a bylo jí znemožněno získat jakékoli informace o dárci spermatu, z něž byla počata.

(V této věci rozhodoval Německý odvolací soud ve městě Hamm v únoru roku 2013, který rozhodl, že žena - Sarah P. má právo znát identitu svého biologického otce. Soud dovodil, že právo ženy znát identitu svého biologického otce je silnějším právem, než právo na ochranu osobních údajů dárce. Soud současně rozhodl, že sdělení informací ohledně identity dárce lékařem nemůže být porušením práva mlčenlivosti ve vztahu k pacientovi. Německý ústavní soud považuje právo na informace o genetické výbavě za součást osobnostního práva člověka. Nicméně až do roku 2007 v Německu nebyla stanovena doba, po jakou musí být uchovávána data o dárcích genetických materiálů. Tato doba je nyní stanovena na dobu třiceti let.)

12. *Seznamte se s níže uvedeným anglickým textem smlouvy o náhradním mateřství.*

SURROGACY CONTRACT

THIS AGREEMENT is made as of _____, 20____, by and between _____, the acknowledged (intended) father (hereinafter referred to as the „Intended Father“); _____, the acknowledged (intended) mother (hereinafter referred to as the „Intended Mother“); _____ (hereinafter referred to as „Surrogate“) and _____ (hereinafter referred to as „Surrogate’s Husband“). The Intended Father and Intended Mother are hereinafter collectively referred to as the „Intended Parents“. The Surrogate and Surrogate’s Husband are collectively referred to as „Surrogate Couple“. The Surrogate, Surrogate’s Husband and the Intended Parents are collectively referred to hereinafter as the „Parties“.

I. PURPOSE AND RECITALS

The Intended Parents are a married couple living together as husband and wife, both are over the age of twenty-one (21) years. Intended Parents desire to have a child(ren) biologically related to one or both of them and desire to enter into the following Agreement, in order that they may become parents by means of the Traditional Surrogacy contemplated in this Agreement. The Intended Mother warrants that she is incapable of conceiving or of carrying a pregnancy to term, or has been advised by a physician that a pregnancy would be dangerous to her health and/or the health of any child she may conceive.

The Surrogate is at least twenty-one (21) years of age, a resident of the state of _____, has borne _____ children, is currently married and also desires to enter into this Agreement.

The decision of the Surrogate to enter into this Traditional Surrogate Contract, is a fully informed decision made only after the careful and unemotional reflection of all aspects of this Agreement. The Surrogate has come forward voluntarily, and in the absence of economic or emotional duress of any type or kind, and has freely chosen, with the support and consent of her Husband, to enter into this Surrogate Contract.

Surrogate states and declares that she does not desire to have a parental relationship with any child born pursuant to this Agreement. It is her further belief that the child or children (hereinafter collectively referred to as „Child“) conceived pursuant to this Agreement are morally and contractually the Child of the Intended Parents, and that it is in the best interests of the Child that said Child should be raised by the Intended Parents without any interference by her, or her Husband, and without any retention, or assertion by her or her Husband of any parental rights.

The Surrogate Couple further represent that they will freely and readily, within a reasonable time and only if necessary to effectuate the intent of the Parties hereto, assist in legalizing the natural parent-child relationship, and in order to aid the Intended Parents in the formation and/or continuance of their parent-child relationship with the Child. The Surrogate Couple shall immediately relinquish physical possession of the Child to the Intended Parents upon the birth of the Child, as such is anticipated to be in the best interest of the Child. Notwithstanding the foregoing, it is the specific intent of each and every Party to this Agreement, that the Surrogate Couple does not have any parental rights toward the Child and are not the legal parents of any Child conceived and born pursuant to the conduct contemplated within this Agreement.

While the undersigned are entering into this Agreement with the intention of being fully bound by its terms, each understand that this Agreement, in whole or in part, may be declared void as against public policy by the _____ courts and/or legislature, or held unenforceable, in whole or in part, by a court of law. All Parties, however have been informed and advised of the California Supreme Court decision in (JOHNSON v CALVERT, (1993) 5 Cal. 4th 84), and agree said decision applies to and governs this Agreement and the con-

duct contemplated thereby. The Parties voluntarily enter into this Agreement expecting to be bound by each of the terms and conditions as set forth herein, notwithstanding any subsequently approved or enacted legislation to the contrary.

The sole purpose of this Agreement is to enable the Intended Parents to have a Child through the use of the services of a surrogate. This is not intended to be an agreement for the purchase of a Child, nor for Surrogate's consent to surrender a Child for adoption.

II. DISCLAIMERS

Surrogate Parenting is a new area of the law; and for that reason, all Parties to this Agreement acknowledge that no warranties have been made, or can be made, as to the ultimate results, costs, liabilities and/or obligations of the Parties relative to each other which may result from any judicial process arising and resulting from the actions and/or conduct of the Parties to this Agreement.

III. REPRESENTATIONS

A. In consideration of the mutual promises contained herein and with the intentions of being legally bound thereby, the Parties agree as follows:

1) The Surrogate, based upon all information available to her, represents that she is capable of bearing healthy and normal children;

2) In reliance upon this representation, the Intended Parents are hereby entering into this Agreement with the Surrogate, whereby:

The Surrogate will be artificially inseminated with the Intended Father's sperm.

3) The „Child“ means each child born to the Surrogate who has conceived pursuant to the term of this Traditional Surrogate Contract;

4) The Surrogate Couple hereby agree to cooperate in all respects with the Intended Parents to undergo artificial inseminations for the Intended Father, and further agree to cooperate with all legal actions to establish him as the Child's biological parent, including the amendment of the Child's birth certificate as needed.

5) The birth of the Child shall take place in the State of _____.

6) The Surrogate or the Intended Parents may withdraw their consent to this Agreement and may terminate this Agreement with written notice given to the other party anytime prior to conception by the Surrogate subject to the provisions provided below.

B. If demanded by the Intended Parents, the Intended Parents may raise, via appropriate procedure in any Court of competent jurisdiction, the issue of legal determination of paternity whether by H.L.A. Testing or any other legally recognized test commonly used to determine paternity.

The exclusion of the Intended Father as parent by the paternity test shall constitute an incurable material breach on the part of the Surrogate and her Husband, except in the event that an act of the treating doctor was the causative factor resulting in the exclusion of the Intended Father as parent of any Child born in accordance with the conduct contemplated under this Agreement. Absent such act by the treating physician, the Intended Parents shall have no obligations whatsoever with respect to the Child.

C. Upon execution of this Agreement, the Surrogate hereby agrees to submit to continuing psychological counseling if deemed necessary by the Parties. Said counseling shall end three (3) months after the birth of the Child. The Intended Parents may additionally undergo psychological counseling and support at their option.

1) The Intended Parents shall pay for all costs associated with psychological review, evaluation, and/or individual counseling sessions.

2) The Surrogate Couple represent that they have signed or will sign a comprehensive psychotherapist release allowing their Psychotherapist or their Psychologist (hereinafter referred to as „Psychotherapist“) to disclose to the Intended Parents all communications, verbal or non-verbal, made by the Surrogate and her Husband, prior to the Artificial Insemination procedure, including any opinions, perceptions or conclusions formed by the Psychotherapist which could reasonably relate to the Surrogate and her Husband’s suitability for performance pursuant to the terms of this Agreement. Said release will also allow Psychotherapist to disclose to the Intended Parents all communications after the Artificial Insemination procedure, verbal or non-verbal, made by the Surrogate and her Husband including any opinions, perceptions or conclusions formed by the Psychotherapist which could reasonably relate to the Surrogate the Surrogate Husband’s continued suitability for performance pursuant to the terms of this Agreement.

3) The Intended Parents represent that they have signed or will sign a comprehensive psychotherapist release allowing their Psychotherapist to disclose to the Surrogate Couple all communications, verbal or non-verbal, made by the Intended Parents, prior to the Artificial Insemination procedure, including any opinions, perceptions or conclusions formed by the Psychotherapist which could reasonably relate to the Intended Parents’ suitability for performance pursuant to the terms of this Agreement. Said release will also allow Psychotherapist to disclose to the Surrogate all communications after the Artificial Insemination procedure, verbal or non-verbal, made by the Intended Parents including any opinions, perceptions or

conclusions formed by the Psychotherapist which could reasonably relate to the Intended Parents' continued suitability for performance pursuant to the terms of this Agreement.

All medical and psychological information pertaining to the Surrogate Couple and the Intended Parents shall remain confidential in accordance with this Agreement. The Parties agree that after the Child is born, a court may permit access to the information, if necessary, for the best interests of the Child.

D. Prior to any artificial insemination procedure, the Parties agree to undergo a physical examination to determine whether the physical health and well-being of all Parties to this Agreement is protected to the satisfaction of the Parties. The physical examination included testing for all types of venereal disease, including HIV and AIDS, in order to protect the health of the Surrogate and the Child. The Surrogate Couple and Intended Parents agree to undergo any medical testing that the above-mentioned physician deems necessary while this Agreement is in effect.

E. Prior to any artificial insemination procedure, the Parties agree to undergo a psychological evaluation to determine whether or not they are psychologically capable of fulfilling this agreement.

F. The Surrogate represents that she has consulted with a physician or surgeon of her choice, and is aware of all medical risks, including death, which may result from the conduct contemplated by this Agreement. The Surrogate acknowledges that said risks involve medical examinations, pregnancy, childbirth and postpartum complications, if any. These risks have been explained to the Surrogate by a physician following a thorough medical examination of the Surrogate. The Surrogate Couple agree to assume all of the above stated risks, and hold harmless against these risks, the Intended Parents, the attorneys representing the parties herein, including but not limited to the professionals and all others contemplated and/or involved in any aspect of performance under the terms of this Agreement. This does not release the medical professionals from liability for damages or injury due to acts of willful misconduct, negligence and/or medical malpractice. The Surrogate represents that she has signed all necessary medical release forms. The Intended Parents represent that they have signed all the necessary medical release forms.

G. The Intended Parents shall take custody of, and assume legal and parental responsibility for, any Child, as defined herein, regardless of whether the Child suffers from any congenital or other abnormalities or defects, immediately after the Child's birth, and the Parties to this Agreement acknowledge that they are aware and have been advised of said risks of such abnormalities and/or defects by their physician.

H. The Surrogate agrees that she will not have sexual intercourse with anyone other than her husband, who is sterile, from the first day of her menstrual cycle before the Artificial Insemination procedure until the date that pregnancy has been confirmed by her Obstetrician, Midwife, or Family Physician.

I. The Surrogate agrees to comply with all medical instructions given to her by her physician as well as by her independent obstetrician or midwife.

1) The Surrogate also agrees to follow a prenatal examination schedule as prescribed by her independent obstetrician or midwife, as well as to adhere to and follow all requirements regarding the taking of medicine and vitamins prescribed by her treating obstetrician or midwife. The Surrogate further agrees to submit to any medical tests or procedures deemed necessary or advisable by her obstetrician or midwife. All medical testing, which is not otherwise covered by insurance, will be paid by the Intended Parents.

2) The Surrogate agrees not to participate in dangerous sports or hazardous activities, and promises not to knowingly allow herself to be exposed to radiation, toxic chemicals or communicable diseases.

3) The Surrogate further agrees not to smoke any type of cigarettes, drink alcoholic beverages, or use any illegal drugs, prescription or non-prescription drugs without consent from her obstetrician or midwife.

J. The Surrogate agrees that she will not abort the Child once conceived, except if, in the opinion of her independent obstetrician/midwife or treating physician, such action is necessary to avoid potential risks of physical harm to the Surrogate.

K. In the event the Parties choose to resume the procedure after an abortion, this Agreement shall remain in full force and effect.

L. Selective Termination of Multiple Fetuses: In the event the Artificial Insemination procedure results in three (3) or more fetuses, the Parties to this Agreement may agree to fetal reduction in order to reduce the number of fetuses. Surrogate agrees that she will not reduce against the will of the Intended Parents, except if in the opinion of her independent obstetrician/midwife and/or the treating physician, such action is necessary to avoid physical harm to the Surrogate.

M. Notwithstanding the provisions of Paragraph III, subparagraphs J and L, or anything to the contrary, all Parties understand that a court may determine that a pregnant woman has the absolute right to abort, or not abort, any fetus she is carrying and any promise to the contrary may be unenforceable.

N. Death of the Child prior to the 24th week of pregnancy shall immediately terminate this Agreement, with no further obligations or duties of performance by any of the parties, except as provided for in Paragraphs XIX and XX. The Intended Parents will remain liable for medical costs incurred to the date of such death, and for those medical expenses of the Surrogate directly relating to the pregnancy, for no more than 8 weeks subsequent to any miscarriage, pursuant to Paragraphs XIX and XX, and shall hold the Surrogate harmless from liability for

said death unless the death is caused by her own wanton recklessness or other intentional conduct. All monies paid through the date of death of the Child remain the property of the Surrogate.

O. In the event of death of the Child subsequent to the 24th week of pregnancy, the Intended Parents will continue to pay expenses pursuant to Paragraphs XIX and XX for a two (2) month recovery period following the death of said Child. Intended Parents will remain liable for medical costs incurred to the date of such death, pursuant to Paragraph XIX and XX, and shall hold the Surrogate harmless from liability for said death unless the death is caused by her own wanton recklessness or other intentional conduct. All monies paid through the date of death of the Child remain the property of the Surrogate.

P. During the term of this Agreement, the Parties agree to immediately inform the other, in writing, of any material change in their circumstances which may reasonably affect this Agreement. These changes include, but are not limited to, change of address, illness or death of a Party, loss of employment, change of employment situation, changes in insurance coverage, and exposure to communicable illness.

Q. The Parties warrant that all information contained in the various applications and written medical and psychological history questionnaires provided to the treating physician and psychologist/counselor in connection with this Agreement is true and correct to the best of their knowledge. The Parties further warrant that they have not knowingly omitted any material information relating to questions contained in the various applications and medical and psychological history questionnaires. Knowingly providing false or misleading information to the treating physician as specified herein shall constitute an incurable breach of this Agreement to which any and all legal and equitable remedies whether in personal injury or Contract apply.

A. Material Breach of Contract Prior to Artificial Insemination Procedure or Prior to Pregnancy

If at any time prior to Artificial Insemination procedure, or after Artificial Insemination procedure which fails to result in a viable pregnancy, either party material violates any of the provisions contained herein without legal excuse, such violation shall constitute a material breach of this Agreement. As a precondition to the declaration of any violation constituting an alleged material breach of contract herein, the aggrieved party shall, within a reasonable time after discovery, provide written notification to the alleged breaching party of the alleged violation. If the nature of the alleged breach is such that it cannot be reasonable cured, or if it can be cured but the breaching party fails to cure the breach within a reasonable time after notification, this Agreement may be terminated forthwith at the option of the aggrieved party by giving written notice of termination to the breaching party, without further liability on the part of either party, except as specifically set forth below.

If the breaching party is the Surrogate or her Husband, then all monies paid to the Surrogate as compensation prior to termination of this Agreement shall be refunded immediately to the

Intended Parents by the Surrogate and her Husband. Any monies other than compensation paid to Surrogate and/or her Husband prior to the termination of this Agreement, e.g. medical cost and expense reimbursements, shall not be refunded.

If the breaching party is the Intended Parents, then Surrogate and her Husband shall be entitled to receive all compensation and other funds due to Surrogate and her Husband under this Agreement through the date of termination of this Agreement.

B. Material Breach of Contract After Confirmation of Pregnancy

Except as set forth in subsection C, below, if at any time after Surrogate becomes pregnant either party materially breaches any of the provisions of this Agreement, this Agreement shall remain in full force and effect and the exclusive means of compensating the aggrieved party shall be calculated in accordance with the provisions below.

As a precondition to the declaration of a material breach, the aggrieved party shall, within a reasonable time after discovery, provide written notification to the alleged breaching party of the alleged violation. If the nature of the alleged breach is such that it can be fully cured within a reasonable time thereafter, then the alleged breaching party shall be provided a reasonable opportunity to cure the breach. If the nature of the breach is such that it cannot be reasonably cured, or if it can be cured but the alleged breaching party fails to cure the alleged breach within a reasonable time after notification, then the alleged breaching party shall be deemed to have materially breached this Agreement; provided, however, if the alleged breaching party is the Surrogate or her Husband, if the alleged breach cannot be reasonable cured but has, in the opinion of Surrogate's relevant doctor, no ascertainable medical consequence to the Child, then the Surrogate shall not be deemed to have materially breached this Agreement.

If the materially breaching party is the Surrogate or her Husband, then all compensation to the Surrogate, except reimbursement for medical costs and expenses, shall be suspended until after the birth of the Child. If after the birth of the Child, the Child is, in the opinion of the Child's pediatrician or other medical doctor(s), healthy and normal then all compensation and reimbursements withheld from the Surrogate shall be released immediately to the Surrogate and there shall be no further financial consequence to the Surrogate. On the other hand, if after the birth of the Child, the Child is, in the opinion of the Child's pediatrician or other medical doctor(s), not healthy and/or is abnormal in a material respect, which, to a medical certainty, is the proximate result of Surrogate's act or omission constituting the alleged material breach, then all compensation and reimbursement withheld from the Surrogate shall be forfeited by the Surrogate, and Surrogate shall pay to the Intended Parents, as liquidated damages, a sum equal to the compensation and benefits paid to the Surrogate under this Agreement. In this regard, the parties hereto agree that damages herein would be extremely difficult and speculative to establish and that the formulation herein is a fair and reasonable means by which to compensate the Intended Parents in the event of such a material breach of this Agreement by Surrogate and her husband.

If the materially breaching party is the Intended Parents, then Surrogate and her Husband shall be entitled to receive all sums due Surrogate under this Agreement.

C. Material Breach of Contract after Birth of the Child

If after the birth of the Child, the Intended Parents fail to fulfill any remaining financial obligations herein owing to Surrogate, or due and owing to a third party that has a right of collection against the Surrogate and/or her Husband, Surrogate shall submit a written demand to Intended Parents to pay such amounts. Any such demand must be received by Intended parents within six (6) months after the birth of the Child. Any such demand shall include any documentation Surrogate has available to her substantiating the unpaid obligation, such as bills, invoices or demands for payment. If the Intended Parents do not pay the unpaid obligation(s) within thirty (30) days after receiving the demand, then the Intended Parents shall be liable to the Surrogate and/or her Husband for the following sums:

(1) the attorneys' fees and costs paid and/or incurred by the Surrogate and/or her Husband in enforcing collection herein, whether or not legal proceeding is commenced; (2) an amount equal to any sums paid by Surrogate and/or her Husband to a third party creditor to whom by the terms and conditions of this Agreement, the Intended Parents were obligated to pay; (3) the attorneys' fees and costs paid and/or incurred by Surrogate and/or her Husband relative to the resolution of the third party creditor's claim with them; and (4) as liquidated damages, the sum of One Thousand Dollars (\$ 1,000.00) for each violation herein. In this regard, the parties agree that damages herein would be extremely difficult and speculative to establish and that the formulation herein represents a fair and reasonable means by which to compensate the Surrogate and her Husband on account of a material breach of the Agreement by the Intended Parents herein.

V. MEDIATION

THE PARTIES AGREE TO MEDIATE ANY DISPUTE OR CLAIM (EXCEPT AS PROVIDED BELOW) ARISING BETWEEN THEM OUT OF THIS CONTRACT OR ANY RESULTING TRANSACTION THROUGH MEDIATION BEFORE RESORTING TO COURT ACTION. Mediation is a process by which parties attempt to resolve a dispute or claim by submitting it to an impartial, neutral mediator, who is authorized to facilitate the resolution of the dispute, but who is not empowered to impose a settlement on the Parties. Mediation fees shall be divided equally among the Parties involved. IF ANY PARTY COMMENCES A COURT ACTION BASED ON A DISPUTE OR CLAIM TO WHICH THIS PARAGRAPH APPLIES WITHOUT FIRST ATTEMPTING TO RESOLVE THE MATTER THROUGH MEDIATION, THEN IN ADDITION TO ANY OTHER REMEDIES AVAILABLE AT LAW OR EQUITY, IN THE DISCRETION OF THE ARBITRATOR(S) OR JUDGE, THAT PARTY SHALL NOT BE ENTITLED TO RECOVER ATTORNEY'S FEES, EVEN IF THEY WOULD OTHERWISE BE AVAILABLE TO THAT PARTY IN ANY SUCH MEDIATION OR COURT ACTION.

Any matter which is within the jurisdiction of a probate or small claims court, is excluded

from the above mediation paragraph. The filing of a court action to enable an injunction, or other provisional remedy, shall not constitute a violation of the Mediation of Disputes.

VI. ATTORNEYS' FEES AND COSTS

In the event litigation is required to interpret or enforce the terms of this Agreement in a court of competent jurisdiction, the prevailing party shall be entitled to reasonable attorney's fees, court costs, and to any other relief to which the court determines said Party is entitled.

VII. INDEPENDENT LEGAL COUNSEL

The Parties hereby acknowledge that they have been advised to retain and consult with independent legal counsel regarding the terms of this Agreement.

By signing and otherwise executing this document, the Parties represent they have consulted with independent counsel regarding the terms, conditions, rights, duties, liabilities and enforceability arising under the conduct contemplated by this Agreement.

VIII. INTENTIONS OF THE PARTIES

In the event of any claim or dispute between the Parties concerning the transactions contemplated by this Agreement, it is the desire of the Parties that their mutual intentions, as reflected in this Agreement, control the disposition of such dispute. The Parties' primary intentions, as mutually expressed in the Agreement, are:

- 1) Surrogate intends to provide a valuable service of carrying the Intended Parents' Child to term and thereafter deliver to the Intended Parents, as legal, biological and natural parents, a healthy Child to the fullest extent that she is capable of doing so.
- 2) The Intended Parents intend to utilize Surrogate's services to allow them to have borne to them a Child that is the biological and genetic Child of the Intended Father since they are medically unable to achieve this goal themselves.
- 3) The Parties intend for the Intended Parents to have the authority to make all decisions affecting the health of the Child, both in utero and after the Child's birth.

4) The Parties do not intend for Surrogate to be exposed to any medical risks over and above those normally associated with pregnancy and childbirth. The Parties intend that, in the event there is a substantial risk of physical harm to Surrogate, she will have the authority to make all decisions affecting her own health.

5) The Parties intend to be fully bound by the terms of this Agreement, notwithstanding any changes that may occur in the law relating to surrogacy which may otherwise affect their rights under this Agreement.

IX. WARRANTY

The Surrogate Couple and the Intended Parents warrant and represent that they have not knowingly falsified or omitted any material information relating to medical history, and further agree that any knowing falsification or omission will constitute a material breach of this Agreement.

X. GENDER OF CHILD

The Intended Parents agree to accept sole care and custody of the Child born pursuant to this Agreement regardless of the gender of said Child.

XI. CONDITIONS OF PERFORMANCE; TERMINATION

The Parties' performance of this Agreement is conditioned upon the following:

A. The Parties' review and approval to their satisfaction of the medical and psychological evaluation results and the Parties' judgment, in their sole and absolute discretion, that there are no physical or mental health issues which warrant termination of this Agreement. This condition shall be waived or deemed satisfied by the Parties unless seven (7) days prior to the Artificial Insemination procedure the objecting Party gives written notice of any objection thereto to the other Party.

B. If the contemplated pregnancy has not occurred within a reasonable time, this Agreement may be terminated by any Party giving notice to all Parties.

XII. INTEGRATED CONTRACT

This Agreement sets forth the entire Agreement between the Parties with regard to the subject matter, all agreements, covenants, representations and warranties express or implied, oral or written, between the Parties are contained herein.

1) No other agreement, covenants, representations, nor warranties, expressed or implied, oral or written, have been made by any Party to the other with respect to the subject matter of the Agreement.

2) All prior and contemporaneous conversations, negotiations, alleged agreements, representation, covenants and warranties, with respect to the subject matter contained herein, are hereby waived and superseded by the written terms of this Agreement.

3) This Agreement is an integrated agreement and contains all of the terms and conditions and duties of performance agreed to between the Parties hereto.

4) This Agreement may be amended or modified only by a written agreement signed by all Parties hereto.

5) The Parties stipulate and agree that the conception, declaration of paternity and birth of any child(ren) born pursuant to this Surrogate Contract shall take place in the State of _____. The Parties therefore understand and agree that for purposes of the issuance of birth certificate and any and all relevant finalization of parental rights which can be facilitated in the State of _____, that all rules and regulations in the State of _____ shall apply. The Parties stipulate and agree that for the above-stated purposes of the birth of the child and the finalization of parental rights, that _____ law shall govern any conflicts, interpretation and/or applications of this Agreement.

For said above-stated purposes, the Parties agree that subject matter and personal jurisdiction shall be vested in the courts of _____ and venue shall be in a court of competent and appropriate jurisdiction within the State of _____. The Parties further understand and agree to facilitate any necessary paperwork in order to complete a Stepparent Adoption in the State of _____ in the event that the Intended Mothers name cannot be placed on the birth certificate prior to the child(ren)'s birth in the State of _____.

The Parties stipulate and agree that this Surrogate Contract has been drafted in the State of _____, the Parties have availed themselves of professionals in the State of _____

_____ and the State of _____, and as such, it is the express intent of the Parties and material term of this Agreement that in the event of a breach of contract or dispute NOT related to the birth of a child(ren) or the finalization of parental rights in the State of _____, this Agreement shall be governed by and construed and enforced with, the laws of the State _____. The Parties further stipulate and agree that for the above-stated purposes of a breach of contract or contract dispute, that _____ law shall govern any conflicts, interpretation and/or applications of this Agreement. For said above-stated purposes, the Parties agree that subject matter and personal jurisdiction shall be vested in the courts of the State of _____. In the event of a direct conflict of law which would otherwise affect the finalization of parental rights in the State of _____, the Parties stipulate and agree to jurisdiction and venue in the State of _____.

XIII. PARTIAL INVALIDITY; CONSTRUCTION

In the event any of the provisions, whether sentences or entire Paragraphs, of this Agreement are deemed to be invalid or unenforceable by a Court of competent jurisdiction, said invalidity shall not affect other provisions or applications of the remainder of this Agreement which can be given effect without the invalid provision or application, and to this end the provisions are severable. If such provision shall be deemed invalid due to its scope or breadth, such provision shall be deemed valid to the extent of the scope or breadth permitted by law.

The Parties agree that all the provisions hereof are to be construed as covenants and agreements as though the words importing such covenants and agreements were used in each separate paragraph hereof. This Agreement is the result of negotiations between Surrogate Couple and the Intended Parents, who each have had the opportunity to obtain legal advice regarding the same. This Agreement shall not be construed for or against the Surrogate Couple or the Intended Parents on the basis of which Party physically served as the scrivener of this Agreement.

XIV. POST DELIVERY CONTACT BY SURROGATE

Contact after the Child's birth is at the discretion of all Parties.

The Intended Parents shall take custody of, and parental responsibility for, any Child born pursuant to the terms of this Agreement immediately after the Child's birth, regardless of whether the Child suffers from any physical or mental disease or defect, except as previously stated above.

It is the responsibility of each Party to this Agreement to facilitate procedural aspects in obtaining any court order, birth certificates and/or other documentation which may be requested by the Intended Parents and/or their attorney. It is expressly agreed that the Intended

Parents are to select the Child's name and that any birth certificate issued through the medical facility in which the Child is born shall reflect the name chosen by the Intended Parents.

XV. RIGHT OF PRIVACY

If any adoption is required by law, the Parties agree that upon the completion of an adoption of the Child conceived pursuant to this Agreement, to permanently close the adoption file pertaining to said Child, except as otherwise provided by Law.

The Parties acknowledge that to properly effectuate the terms of this Agreement, the Parties must disclose information of a personal and confidential nature to each other. The Parties mutually promise that this information will be held in the utmost confidence and privacy. It is agreed between the Parties that the best interests of the Child born pursuant to this Agreement is best served by strict protection of each others' right to privacy.

The Parties agree that they will not provide, nor allow to be provided, any information to the public, news media or any other individual regarding their involvement in traditional surrogacy, the involvement of any other Party in traditional surrogacy or the identity of any Party hereto, without the express written permission and consent of the Parties; provided, however, that if at a point in time more than five (5) years after the date of execution of its Agreement, any Party is unable through reasonably diligent efforts to contact another Party, then information other than the identity of such other unreachable Party may be communicated without such written consent. The Parties understand that confidentiality as described herein does not contemplate speaking with friends, relatives or other such persons about their own involvement in the gestational surrogacy arrangement. Such conversations are permitted, and do not constitute a breach of confidentiality, provided that the identity of, or other specific information about, the other Party is not disclosed.

In order to maintain the confidentiality contemplated herein and in the event that litigation rises out of the contract, the Parties to the Agreement, their legal counsel, their heirs, assigns and representatives agree to make all reasonable efforts to respect and maintain such confidentiality, and the right of privacy of all Parties as is intended by this Agreement, both as to the general public and to each other. Said reasonable efforts shall include, but not be limited to:

- 1) requesting that court records be sealed; and
- 2) requesting the court to impose gag orders; and
- 3) requesting that the court, in its procedures and in the conduct of its hearings in this matter, refrain from releasing the identity of the Parties to the public or to the news media. The Parties of this Contract hereby consent to the above described reasonable efforts and procedures in the event that any such request is submitted by the other Party.

XVI. DEATH OF THE INTENDED PARENTS

A. The death of the Intended Father any time prior to the birth and/or any adoption required by law of any Child conceived pursuant to the terms of this Agreement shall not alter any terms of the Agreement nor shall it prejudice the Intended Mother's right to adopt the Child if adoption is required by law, nor shall it alter her custodial rights and responsibilities with regard to the Child.

B. The death of the Intended Mother any time prior to the birth and/or any adoption required by law of any Child conceived pursuant to the terms of this Agreement shall not alter any terms of the Agreement nor shall it prejudice the Intended Father's right to adopt the Child if adoption is required by law, nor shall it alter his custodial rights and responsibilities with regard to the Child.

C. Prior to insemination, the Intended Parents shall make guardianship provisions for the Child contemplated by this Agreement by amending their existing Wills, or by the execution of Wills containing such provisions if they have no existing Wills. In the event that the Intended Parents predecease the birth of the Child, the terms and conditions of this Agreement shall remain in full force and effect, and the Child shall be delivered into the sole care and custody of the guardian nominated in the Wills of the Intended Parents. By this Agreement, the Intended Parents hereby designate _____ as the guardian of the Child.

D. In the event of the death of either the Intended Father or the Intended Mother, the Child shall be placed into the custody of the Survivor, if any. The Surrogate Couple and the Survivor hereby agree to perform all remaining terms and conditions of this Agreement.

E. Any Child conceived pursuant to the terms of this Agreement shall have all testamentary and inheritance rights from the Intended Father and Intended Mother as a natural Child, and shall have no testamentary or inheritance rights from the Surrogate or Surrogate's Husband. The Intended Father and Intended Mother shall have testamentary and inheritance rights from the child as parents.

XVII. TRUST ACCOUNT

The Parties to this Agreement concur that a trust account is not required. A trust account may be set up by mutual agreement in the event that both parties deem this pertinent.

XVIII. LIFE INSURANCE

Prior to Artificial Insemination procedure, the Intended Parents shall pay for the cost of a term life insurance policy of Two Hundred Fifty Thousand Dollars (\$ 250,000.00) on the life of the Surrogate. The term of the policy shall cover, at minimum, the time period from the first Artificial Insemination procedure through the birth of the Child and for three (3) months

after the birth of the Child. The named beneficiary under this policy is the Surrogate's Husband and/or the Surrogate Couple's children. The Surrogate shall fully comply and cooperate with any and all requests of any prospective life insurance policy carrier in obtaining a life insurance policy.

The Surrogate's failure to so cooperate and comply with said insurance carrier constitutes a legal excuse for the Intended Parents' failure to obtain a policy as specified above.

XIX. HEALTH INSURANCE AND MEDICAL EXPENSES

Intended Parents shall pay all of Surrogate's medical expenses that are related to the Artificial Insemination procedure and/or pregnancy and that are not covered by insurance.

The Surrogate will present all medical, hospital, prescription and other expenses to said insurance company for payment within a reasonable time of receipt of same by her.

The Surrogate shall immediately send any correspondence or other written memoranda that she receives from the insurance company directly to the Intended Parents, including but not limited to, cancellation notices and changes in coverage (amendments).

The Surrogate understands and believes to the best of her knowledge that she has medical coverage, which includes complete pregnancy care and delivery, and provisions for payment of C-Section delivery if required. The Surrogate makes no warranty that her medical insurance will pay any or all costs associated with the pregnancy contemplated by this Agreement, and the

Intended Parents agree to make all payments in the event the Surrogate's medical insurance does not pay her medical expenses unless non-payment is the result of Surrogate's negligence, such as the failure to submit expenses to the insurance company for reimbursement.

Intended Parents' obligation to pay for Surrogate's unreimbursed medical expenses and Surrogate's health insurance (if applicable) shall terminate twelve (12) months after the birth of any Child pursuant to this Agreement, twelve (12) months after miscarriage or abortion, or when this Agreement is deemed terminated, whichever occurs first. However, if Surrogate develops medical complications after birth, miscarriage or abortion and if Intended Parents are advised in writing of the complications within ten (10) weeks after the birth, miscarriage or abortion, Intended Parents' obligation hereunder shall continue until twelve (12) months after the birth, miscarriage or abortion, or until Surrogate's recovery from the medical complications is complete in the opinion of the Surrogate's obstetrician, whichever occurs first.

The foregoing paragraph shall not apply to an abortion in violation of this Agreement, in which case the provisions of Paragraph III(J) shall apply. In no event shall the Intended Parents be responsible for Surrogate's medical expenses or for health insurance for Surrogate more than twelve (12) months after the birth, miscarriage or abortion.

XX. CONSIDERATION FOR SERVICES

In consideration of all services to be rendered, time to be spent, pain and suffering, personal discomfort, child support, living expenses and other personal inconveniences and costs to be incurred by Surrogate in performance of all the terms and obligations set forth in this Agreement, Intended Parents shall pay or cause to be paid the amounts specified below. Payments made to the Surrogate shall be made by the Intended Parents, and said payments are not to be contingent upon surrender of the Child to the Intended Parents, nor upon the Surrogate's waiver of rights or responsibilities pursuant to this Agreement. These payments will be made in the amount and at such times to such persons or entities as is indicated below:

- A. The costs and fees of medical service providers for initial medical testing to determine Surrogate's suitability as a traditional surrogate.

- B. The costs and fees of medical service providers for the Artificial Insemination procedure, and all related pre-insemination medical expenses.

- C. All medical, pharmacy, hospital, laboratory and therapy expenses incurred by Surrogate during, or resulting from complications arising from Artificial Insemination procedure, that are not payable under Surrogate's health insurance policy.

- D. All medical, pharmacy, hospital and laboratory expenses associated with any testing done at the request of the Surrogate's obstetrician/midwife that are not payable under the Surrogate's health insurance.

- E. The total sum of Eighteen Thousand Dollars (\$ 18,000.00), subject to the provisions of this subparagraph, subparagraphs Q and R below, and paragraphs III and IV hereof, payable to Surrogate as full consideration for child support, living expenses, personal discomfort to Surrogate in connection with this Agreement. Surrogate will receive this sum in payments of One Thousand Five Hundred Dollars (\$ 1,800.00) per month. The first of these payments will be made within five (5) days following confirmation of pregnancy via blood or urine test performed in a medical setting by a doctor or his staff, and will continue on the first of every consecutive month thereafter, so long as Surrogate is pregnant, until a total of Eighteen Thousand Dollars (\$ 18,000.00) has been awarded to Surrogate.

- F. All costs and fees of medical service providers for paternity testing pursuant to Paragraph III, subparagraph B, of this Agreement, if requested by the Intended Parents.

- G. Surrogate's attorney fees for independent legal advice regarding the meaning and consequence of this Agreement (but not for any legal advice or representation regarding breach or enforcement of this Agreement). Surrogate and her Partner represent that they have retained an attorney of their choice for purposes of reviewing and negotiating this Agreement, and that such attorney has fully advised them as to the terms and effects of this Agreement.

.....

A court may award attorneys' fees to any prevailing Party in an action related to this Surrogate Contract.

H. All court costs, filing fees and copying fees for a judicial declaration of paternity and maternity.

I. Surrogate's attorneys' fees for legal representation relative to obtaining a Judgment of Maternity and/or Paternity, and/or adoption, if required.

K. Expenses incurred by Surrogate for travel, lost wages, babysitting, telephone calls and miscellaneous expenses will be paid by the Intended Parents in a timely manner not to exceed one month from date of submission. Surrogate acknowledges that it is her responsibility to submit an itemized statement of expenses to the Intended Parents for reimbursement. The Surrogate can subtract expenses from an advance for various agreed upon expenses.

L. The actual cost or fee charged by a mental health care professional for psychological testing and/or counseling for Surrogate prior to the Artificial Insemination procedure, during pregnancy and for a three (3) month period after delivery, as advised by such mental health care professional, whether through support group meetings or individual counseling.

M. In the event the Surrogate's treating physician or obstetrician orders bed rest or other restrictions for Surrogate in connection with the pregnancy or birth of the Child as contemplated in this Agreement, the Intended Parents shall pay the Surrogate for additional required services including, and limited to, net lost wages, less any paid disability benefits, and reasonable child care and housekeeping expenses, during the period of bed rest/restriction ordered by the treating physician/obstetrician up to the birth of the Child and for a period of time not to exceed six (6) weeks after the birth of the Child through vaginal delivery and eight (8) weeks after the birth of the Child by a Cesarean Section.

N. Should the Surrogate, due to unforeseeable circumstances, such as loss of employment, risk losing her medical insurance coverage, she shall immediately notify the Intended Parents in order that provisions can be made to address the options of converting the policy to COBRA coverage so that the Surrogate will not suffer loss of medical coverage. Should the Surrogate have to convert her policy, the cost of said policy shall be borne by the Intended Parents.

O. Death of the Child prior to the 24th week of pregnancy shall terminate this Agreement and there shall be no further duties of performance under this Contract of the Intended Parents except as to those medical costs and expenses related to pregnancy, that the Intended Parents are responsible for pursuant to Paragraph XIX of this Agreement, incurred by the Surrogate up to and including the date of death, and those medical costs and expenses which are reasonably necessary and related to the health, safety and well being of the Surrogate. However, in the event the Parties choose to continue the surrogacy arrangement after such death, this

Agreement shall remain in full force and effect and the termination is deemed waived.

P. If death of the Child occurs after the 24th week of pregnancy, the Intended Parents will continue to pay the aforementioned expenses from subparagraphs D, E, K, L, M and N of this Agreement for a two(2) month recovery period.

Q. In the event Surrogate undergoes a C-Section delivery she will receive payment of One Thousand Dollars (\$1000.00) for the procedure.

R. Surrogate shall receive Seven Hundred Dollars (\$700.00) upon reaching twelve (12) weeks gestation for maternity clothing allowance.

S. Intended Parents shall be responsible for the health club membership for Surrogate for a maximum of Sixty-Five Dollars (\$65.00) per month upon execution of this Agreement and continuing one (1) month after the birth of the Child.

T. The Surrogate's Husband shall be entitled to reimbursement for lost wages by the Intended Parents for a maximum of five (5) days during the course of this Agreement. In the event that the Surrogate's Husband is able to take additional time off for purposes of the delivery of the Child, the Intended Parents agree to reimburse Surrogate's Husband for a maximum of five (5) additional days for a total of ten (10) days lost wages in an amount not to exceed the total sum of _____.

In recognition of the Intended Parents' obligation as set forth under _____ law, to support this Child from the time of pregnancy is diagnosed, the Intended Parents agree to pay or cause to be paid, such sums as are indicated in this Agreement. The Surrogate shall be entitled to her payment pursuant to this Agreement notwithstanding the fact that the Child is diagnosed to have a terminal condition or is stillborn. If the Child is still born, then Surrogate shall receive her payments pursuant to Paragraph XX, subparagraphs O and P of this Agreement.

The Parties agree that the consideration paid pursuant to this Agreement constitutes reasonable monetary compensation for all foreseen and unforeseen losses, costs, expenses incurred and services rendered by Surrogate in carrying out her obligations thereunder, not payment for the Child, nor payment for Surrogate's consent to surrender the Child to Intended Parents. The Parties represent and acknowledge to each other that Surrogate is not an employee to any Party to this Agreement.

XXI. TAXATION AND IMMIGRATION

This Agreement does not instruct the Parties on immigration and taxation. It is the responsibility of the Party receiving payments or any other benefits pursuant to this Agreement to seek independent legal advice regarding the tax consequence of said payments, benefits and/or immigration laws.

.....

XXII. EXECUTION

This Agreement may be executed in two (2) or more counterparts, each of which shall be an original, but all of which shall constitute one and the same instrument.

XXIII. NOTICE

Any notice permitted, required or desired to be given pursuant this Agreement shall be deemed to have been given two (2) business days after sending by Federal Express or other comparable overnight express courier service (with proof of receipt available), or on the same business day if personally delivered, addressed to the Parties as follows:

If to Intended Parents:

With a copy to:

(Attorney)

If to Surrogate Couple:

With a copy to:

(Attorney)

XXIV. ACKNOWLEDGMENTS

We, the undersigned, acknowledge that we have read this document in full, we acknowledge that we understand and accept the content of each provision and its legal effect prior to entering into this Agreement. Each Party acknowledges that it fully understands the Agreement and is signing the same freely and voluntarily and that no Party has any reason to believe that the other Parties did not freely and voluntarily execute this Agreement.

The Parties stipulate and agree that this Surrogate Contract has been drafted in the State of _____, the Parties have availed themselves of professionals in the State of _____ and the State of _____, and as such, it is the express intent of the Parties and material term of this Agreement that in the event of a breach of contract or dispute NOT related to the birth of a child(ren) or the finalization of parental rights in the State of _____, this Agreement shall be governed by and construed and enforced with, the laws of the State of _____. The Parties further stipulate

and agree that for the above-stated purposes of a breach of contract or contract dispute, that _____ law shall govern any conflicts, interpretation and/or applications of this Agreement. For said above-stated purposes, the Parties agree that subject matter and personal jurisdiction shall be vested in the courts of _____. In the event of a direct conflict of law which would otherwise affect the finalization of parental rights in the State of _____, the Parties stipulate and agree to jurisdiction and venue in the State of _____.

WE EACH SEPARATELY DECLARE UNDER PENALTY OF PERJURY UNDER THE LAWS OF THE STATE OF _____ THAT THE FOREGOING, AND ANY OTHER INFORMATION PERSONALLY KNOWN TO THE PARTIES, AND PROVIDED TO EACH OTHER IS COMPLETE, TRUE AND CORRECT TO THE BEST OF OUR KNOWLEDGE, AND THAT WE AGREE TO ALL TERMS HEREIN.

IN WITNESS WHEREOF, the Parties have executed this Traditional Surrogate Contract as of the date indicated above.

(Name) „Intended Father“ Date

(Name) „Intended Mother“ Date

(Name) „Surrogate“ Date

(Name)“Surrogate’s Husband“ Date

3. URČOVÁNÍ MATEŘSTVÍ A ASISTOVANÁ REPRODUKCE

3.1. Stručný úvod do tématu

Ač Úmluva o právech dítěte ve svých zásadách zakotvuje právo dítěte vyrůstat ve své rodině, v některých případech chybějící či nefunkční rodiny je nutné přistoupit k osvojení dítěte. Dle Listiny základních práv a svobod mohou být práva rodičů omezena a nezletilé děti mohou být od svých rodičů odloučeny proti jejich vůli, jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Problematiku osvojení upravuje rovněž Evropská úmluva o osvojení dětí stanovící, že osvojení má sloužit jako prostředek zajišťující dítěti stálý harmonický domov.

Osvojení zakládá mezi osvojitelem a osvojencem právní vztah jako mezi rodičem a dítětem. I když je tedy osvojení umělým vztahem, vytváří právní následky jako vztah mezi rodičem a dítětem vycházející ze zrození. Osvojení je změnou v právním statusu osvojovaného dítěte, a to nejen v rodinném právu, ale ve všech právních větvích. Okamžikem osvojení je okamžik právní moci rozsudku o osvojení. V našem právním řádu hovoříme o úplném osvojení, kdy dochází k zániku vztahu osvojence k původní rodině. Osvojitelem může být jednotlivec, nebo manželé. Osvojení je rozlišováno na osvojení zrušitelné a nezrušitelné. Osvojit je možno dítě z ciziny a i do ciziny.

3.2. Otázky k procvičení celé materie třetí kapitoly

Za použití znalostí z učebního textu odpovězte na níže uvedené dotazy.

1. *Definujte osvojení.*
2. *Které právní předpisy upravují osvojení?*
3. *Jaké druhy a typy osvojení rozlišujete?*
4. *Stanovte předpoklady pro osvojení.*
5. *Definujte souhlas rodiče s osvojením.*
6. *Který soud a podle kterého právního předpisu rozhoduje ve věci osvojení?*
7. *Jak je propojena problematika odložených dětí s problematikou osvojení?*
8. *Jak je propojena problematika porodu s utajením totožnosti s problematikou osvojení?*
9. *Co je myšleno zásadou, že osvojení musí být k prospěchu osvojence?*
10. *Zná právní řád osvojení zletilého?*

11. *Garantuje některý právní předpis anonymitu osob při osvojení?*
12. *Je potřeba souhlasu dítěte s jeho osvojením?*
13. *Co se rozumí přiměřeným věkovým rozdílem mezi ovojitelem a osvojencem?*
14. *Kdy nejdříve může dát matka dítěte souhlas s osvojením?*

3.3. Judikatura (k pojmu osvojení)

R 54/1963 civ.: Dali-li rodiče své přivolení k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům, není již třeba v řízení o osvojení přivolení rodičů k osvojení dítěte jinými osobami; ani rodiče nejsou účastníky řízení o osvojení a soud neměl zjišťovat jejich stanovisko k osvojení dítěte.

Nejvyšší soud, 1 Skno 5/2003, [C 2127]: Jedná se o zaviněné porušení povinností soudce, vyrozumí-li o jednání soudu o nezrušitelném osvojení biologické rodiče dítěte, ačkoliv již předtím bylo pravomocně rozhodnuto o určení nezájmu těchto rodičů o dítě a tito již nebyli účastníky řízení, a byla-li tím prozrazena anonymita budoucích osvojitelů dítěte.

4. URČOVÁNÍ OTCOVSTVÍ, POPŘENÍ OTCOVSTVÍ

4.1. Stručný úvod do tématu

Zatímco právní vztah mezi matkou a dítětem vzniká na základě narození dítěte, právní vztah mezi dítětem a otcem vzniká na základě dvou právních skutečností – na základě narození dítěte a na základě domněnky otcovství. Je však nutné zohledňovat názor Ústavního soudu stanovící, že určování otcovství pouze na základě domněnek může za určitých okolností představovat porušení práva na ochranu soukromého a rodinného života zakoveného Listinou základních práv a svobod.

První domněnka otcovství svědčí manželce matky, když narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třicátého dne poté, co manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné a nebo poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, má se za to, že otcem dítěte je manžel matky.

Na základě druhé domněnky otcovství je otcem dítěte muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením matky a tohoto muže, kdy souhlasné prohlášení je možné učinit před soudem, nebo před matričním úřadem.

Třetí domněnka otcovství stanoví, že otcem dítěte je muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než 160 a více než 300 dní, ledaže jeho otcovství vylučují závažné okolnosti.

S problematikou určování otcovství souvisí i problematika popření otcovství. Otcovství může popřít manžel ženy do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech zakládajících důvodnou pochybnost, že je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce, nejpozději však toto může učinit do šesti let od narození dítěte. Otcovství popírá jak vůči matce, tak i vůči dítěti. Popřít otcovství může nejen manžel matky, ale rovněž matka dítěte, a to do šesti měsíců ode dne narození dítěte, pokud otcem dítěte není její manžel. Otcovství může popřít i muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, pokud je vyloučeno, že by mohl být otcem dítěte.

4.2. Otázky k procvičení celé materie čtvrté kapitoly

1. *Definujte pojem vyvratitelné právní domněnky.*
2. *Jaký je vzájemný vztah jednotlivých právních domněnek?*
3. *Co je obsahem první, druhé a třetí právní domněnky?*
4. *Jake se stanovuje otcovství u dítěte zrozeného z umělého oplodnění?*

5. *U kterého orgánu je možné učinit souhlasné prohlášení matky a muže o určení otcovství?*
6. *S kterým medicínským oborem je spjata oblast určování otcovství?*
7. *Které osoby vůči kterým osobám a v jakých lhůtách mohou popřít své otcovství?*

4.3. Judikatura (pojmu určení, popření otcovství)

Ústavní soud, Pl. ÚS 15/09, [139/2010 USn.]: Právo na ochranu soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy brání orgánům veřejné moci svévolně zasahovat do tak intimní sféry každého jednotlivce, jakou představují vztahy mezi rodiči a dítětem. Tyto vztahy jsou nejpřirozenějším výrazem lidské identity a právo v demokratické a svobodné společnosti musí respektovat jejich existenci. Smysl a povaha rodinných vztahů a rodinného soužití totiž není primárně právní; právo pouze přiznává ochranu jejich reálné existenci. Tato ochrana pak nemůže být zabezpečena pouze povinností zdržet se určitých zásahů ze strany veřejné moci. Stát je současně povinen přijmout takovou právní úpravu, jež zaručí právní uznání rodinných vztahů a vymezí jejich obsah jak ve vztazích mezi rodinnými příslušníky navzájem, tak vůči třetím osobám.

Požadavek shody právního a biologického otcovství nelze považovat za absolutní. Právní vztah otce a dítěte totiž není jen mechanickou reflexí existence biologického vztahu, nýbrž s postupem času se může i při absenci tohoto vztahu vyvinout mezi právním otcem a dítětem taková sociální a citová vazba, jež z hlediska práva na ochranu soukromého a rodinného života bude rovněž požívat právní ochrany. V takovém případě bude další trvání právních vztahů závislé na více faktorech, mezi nimiž bude zájem dítěte hrát důležitou roli – podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte musí být předním hlediskem pro rozhodování orgánů veřejné moci, přičemž však má dítě na základě čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte rovněž právo znát své biologické rodiče. Relevanci z hlediska posouzení ale nelze upřít ani zájmu biologického otce, jenž není v postavení právního otce a o toto postavení usiluje, ani zájmu právního otce, jenž zase není otcem biologickým a sám brojí proti svému právnímu otcovství. Šetřit je rovněž třeba právo na ochranu soukromého a rodinného života matky dítěte.

5. OCHRANA ŽIVOTA NENAROZENÉHO DÍTĚTE, UMĚLÉ PŘERUŠENÍ TĚHOTENSTVÍ

5.1. Stručný úvod do tématu

Občanský zákoník definuje pojem počatého dítěte – nascitura, kdy na toto počaté dítěte se hledí jako na již narozené dítě, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Vždy se však musí počaté dítě narodit jako živé, aby z hlediska práva nabývalo svá práva.

V české právní úpravě, stejně jako v evropské právní úpravě dosud nebylo zodpovězeno, zda je nenarozené dítě člověkem či osobou, či každým ve smyslu Listiny základních práv a svobod, nebo Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Právní ochrana je tak nenarozenému dítěti českým právním řádem poskytována v rámci ochrany těla matky prostřednictvím trestního zákoníku.

Člověkem se nasciturus stává obecně až v okamžiku, kdy se některá část jeho těla při zrození dostane mimo tělo matky. S problematikou ochrany nenarozeného dítěte je pak rovněž spojována otázka umělého přerušení těhotenství, která je upravena veřejnoprávní úpravou zákona o umělém přerušení těhotenství a jeho prováděcím předpisem, který stanoví podmínky, za nichž bude ženě uměle těhotenství přerušeno.

5.2. Otázky k procvičení celé materie páté kapitoly

1. *Které právní předpisy upravují právní postavení nenarozeného dítěte?*
2. *Kdo je to nasciturus?*
3. *Stanoví některý právní předpis počátek lidského života?*
4. *Vysvětlete, zda článek 6 Listiny základních práv a svobod poskytuje ochranu nenarozenému životu. Zdůvodněte.*
5. *Jaké nároky může uplatnit matka dítěte v případě, že hostilním jednáním jiné osoby u ní dojde k usmrcení plodu? Rozlište její civilněprávní a trestněprávní nároky.*
6. *Který právní předpis upravuje umělé přerušení těhotenství?*
7. *Na základě nastudování níže uvedeného zákona na ochranu nenarozených obětí násilí zvažte, zda by shodná právní úprava nebyla vhodná i pro český právní řád.*

Unborn Victims of Violence Act, United States Code, 2004

Sec. 1841. Protection of unborn children

(a) (1) Whoever engages in conduct that violates any of the provisions of law listed in subsection (b) and thereby causes the death of, or bodily injury (as defined in section 1365) to, a child, who is in utero at the time the conduct takes place, is guilty of a separate offense under this section.

(2) (A) Except as otherwise provided in this paragraph, the punishment for that separate offense is the same as the punishment provided under Federal law for that conduct had that injury or death occurred to the unborn child's mother.

(B) An offense under this section does not require proof that—

(i) the person engaging in the conduct had knowledge or should have had knowledge that the victim of the underlying offense was pregnant; or

(ii) the defendant intended to cause the death of, or bodily injury to, the unborn child.

(C) If the person engaging in the conduct thereby intentionally kills or attempts to kill the unborn child, that person shall instead of being punished under subparagraph (A), be punished as provided under sections 1111, 1112, and 1113 of this title for intentionally killing or attempting to kill a human being.

(D) Notwithstanding any other provision of law, the death penalty shall not be imposed for an offense under this section.

(b) The provisions referred to in subsection (a) are the following:

(1) Sections 36, 37, 43, 111, 112, 113, 114, 115, 229, 242, 245, 247, 248, 351, 831, 844 (d), (f), (h)(1), and (i), 924 (j), 930, 1111, 1112, 1113, 1114, 1116, 1118, 1119, 1120, 1121, 1153 (a), 1201 (a), 1203, 1365 (a), 1501, 1503, 1505, 1512, 1513, 1751, 1864, 1951, 1952 (a)(1)(B), (a)(2)(B), and (a)(3)(B), 1958, 1959, 1992, 2113, 2114, 2116, 2118, 2119, 2191, 2231, 2241 (a), 2245, 2261, 2261A, 2280, 2281, 2332, 2332a, 2332 b, 2340A, and 2441 of this title.

(2) Section 408(e) of the Controlled Substances Act of 1970 (21 U.S.C. 848 (e)). (3) Section 202 of the Atomic Energy Act of 1954 (42 U.S.C. 2283).

(c) Nothing in this section shall be construed to permit the prosecution—

(1) of any person for conduct relating to an abortion for which the consent of the pregnant woman, or a person authorized by law to act on her behalf, has been obtained or for which such consent is implied by law;

(2) of any person for any medical treatment of the pregnant woman or her unborn child; or

(3) of any woman with respect to her unborn child.

(d) As used in this section, the term “unborn child” means a child in utero, and the term “child in utero” or “child, who is in utero” means a member of the species homo sapiens, at any stage of development, who is carried in the womb.

Unborn Victims of Violence Act je také nazýván zákonem „Laci“. Paní Laci Peterson (roz. Rocha), byla Američankou, která se narodila v roce 1975. V roce 1997 se provdala za Scotta Petersona. V květnu 2002 počali dítě, které plánovali pojmenovat Conner Peterson, nicméně v osmém měsíci těhotenství Laci zmizela, její rodiče zmizení oznámili a začalo pátrání. Dokonce byla vypsána i odměna za zprávu vedoucí k nalezení Laci. Do hledání Laci se zapojila nikoli pouze rodina, ale i veřejnost.

V dubnu roku 2003 bylo nalezeno v zátoce rozkládající se tělo mužského plodu, o den později pak bylo nalezeno i rozložené tělo Laci. Pro rozklad těla matky bylo nemožné stanovit přesnou příčinu smrti, nicméně hlava byla oddělena od těla, chyběly horní končetiny a částečně i dolní končetina. Ve stejném měsíci byl Scott Peterson zadržen a obviněn z vraždy prvního stupně a z vraždy druhého stupně.

Soudní proces trval od června 2004 do března 2005, kdy byl Scott Peterson odsouzen za vraždu své ženy k trestu smrti smrtící injekcí. Scott Peterson zavraždil svou ženu zřejmě pro peníze z možné pojistky a kvůli vztahu s jinou ženou.

Tento případ vedl americký Kongres k přijetí výše uvedeného zákona, kdy tento zákon byl prezidentem Geogem Bushem podepsán v Bílém domě za přítomnosti příbuzných zemřelé Laci.

